

 niPublish

FEBRUARY ISSUE

2026

+998 (99) 941-05-21
www.spectrumofdevelopment.com

O‘ZBEK KINOSTUDIYASIDA ALEKSANDR FAYNBERGNING SSENARIST SIFATIDAGI O‘RNI

Sadoqatxon Mirzajonova Ulug‘bek qizi

mirzajonovasadoqat24@gmail.com

O‘zDJTU, Lingvistika (ingliz tili) yo‘nalishi magistratura bosqich talabasi

Annotatsiya. *Ushbu maqolada mashhur shoir va jamoat arbobi Aleksandr Faynbergning o‘zbek kinematografiyasi rivojiga qo‘shgan hissasi tahlil qilinadi. Xususan, uning “O‘zbekfilm” kinostudiyasidagi ssenaristlik faoliyati, kinodramaturgiya sohasidagi ijodiy izlanishlari hamda filmlar orqali insonparvarlik, vatanparvarlik va axloqiy qadriyatlarni targ‘ib etishdagi roli yoritiladi. Shuningdek, Faynberg ijodida she‘riyat va kino dramaturgiyasi o‘rtasidagi badiiy uyg‘unlik masalasi ham ko‘rib chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *kino dramaturgiyasi, ssenariy, o‘zbek kinosi, badiiy tafakkur, madaniyatlararo hamkorlik, insonparvarlik g‘oyalari.*

XX asrning ikkinchi yarmi O‘zbekiston madaniy hayotida adabiyot, teatr va kino san‘ati jadal rivojlangan davr hisoblanadi. Bu jarayonda turli sohalarda faoliyat olib borgan ijodkorlar milliy madaniyatning boyishiga katta hissa qo‘shganlar. Ana shunday ko‘p qirrali ijodkorlardan biri Aleksandr Arkadevich Faynberg bo‘lib, u o‘zining she‘riyati, tarjimonlik faoliyati hamda kino dramaturgiyasi bilan o‘zbek madaniy hayotida muhim o‘rin egallaydi.

Aleksandr Faynberg 1939-yilda Toshkent shahrida tug‘ilgan. U rus tilida ijod qilgan bo‘lsa-da, butun ijodiy faoliyatini O‘zbekiston madaniy muhiti bilan chambarchas bog‘lagan ijodkorlardan biridir. Faynberg o‘z asarlarida insoniy qadriyatlar, bag‘rikenglik, millatlararo do‘stlik va ma‘naviy poklik g‘oyalarini ilgari surgan. Uning she‘riyati o‘ziga xos lirizm, falsafiy mushohada va inson ruhiyatini chuqur tahlil qilish bilan ajralib turadi.

Shoir sifatida keng tanilgan Faynberg adabiyotdan tashqari kino san‘ati rivojiga ham munosib hissa qo‘shgan. U “O‘zbekfilm” kinostudiyasi bilan hamkorlikda bir qator kino loyihalarida ssenarist sifatida faoliyat olib borgan. Kino dramaturgiyasi sohasida ishlash unga o‘zining badiiy tafakkurini yangi ifoda shaklida namoyon etish imkonini bergan.

O‘zbek kinematografiyasi tarixida yozuvchi va shoirlarning kino san‘ati bilan hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki adabiyot va kino o‘rtasidagi aloqalar badiiy asarlarning g‘oyaviy va estetik jihatdan boyishiga xizmat qiladi. Shu ma’noda, Aleksandr Faynbergning ssenaristlik faoliyati o‘zbek kinosining badiiy rivojlanishida alohida ahamiyatga ega.

Mazkur maqolada Aleksandr Faynbergning “O‘zbekfilm” kinostudiyasidagi ssenarist sifatidagi faoliyati, uning kino dramaturgiyasiga qo‘shgan hissasi hamda ssenariylarida namoyon bo‘lgan badiiy va g‘oyaviy xususiyatlar ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Aleksandr Faynberg ijodining muhim yo‘nalishlaridan biri uning kino dramaturgiyasi sohasidagi faoliyatidir. Shoir sifatida shakllangan badiiy tafakkur uning ssenariylarida ham yaqqol namoyon bo‘ladi. Faynberg ssenariy yozishda poetik tasvirlar, falsafiy mushohadalar va inson ruhiyatini chuqur ochib beruvchi badiiy usullardan foydalanadi. Shu sababli uning kino asarlari nafaqat voqealar rivoji, balki g‘oyaviy mazmuni bilan ham ajralib turadi.

“O‘zbekfilm” kinostudiyasida Aleksandr Faynberg ssenariysi asosida bir qator badiiy filmlar yaratilgan. Jumladan, “Mening akam”, “Jazirama oftob tagida” hamda “Qandahorda toblanganlar” kabi filmlar ana shunday asarlar sirasiga kiradi. Ushbu filmlar orqali muallif inson hayoti, jamiyatdagi munosabatlar hamda insoniy qadriyatlarni badiiy obrazlar orqali ifodalashga harakat qilgan. Masalan, “Jazirama oftob tagida” filmi inson hayotining murakkab sharoitlari va insonning ruhiy chidamliligi masalalarini yoritadi. Asarda insonning turli sinovlar qarshisida o‘zligini saqlab qolishi, hayotiy qiyinchiliklarga qarshi kurashi tasvirlanadi. Bu esa Faynberg ijodiga xos bo‘lgan insonparvarlik va axloqiy mas’uliyat g‘oyalarining kino dramaturgiyasida ham davom etishini ko‘rsatadi.

Yana bir film “Mening akam” asarida insoniy munosabatlar, oila va aka-uka o‘rtasidagi mehr-muhabbat kabi mavzular markaziy o‘rinni egallaydi. Bu film orqali muallif oddiy inson hayotidagi muhim qadriyatlarni ko‘rsatishga intiladi. Qahramonlar obrazlari orqali insoniylik, sadoqat va mehr kabi tushunchalar badiiy tarzda ochib beriladi.

Faynberg ssenariysi asosida yaratilgan yana bir film “Qandahorda toblanganlar” bo‘lib, unda insonning murakkab hayotiy sharoitlarda shakllanishi va ruhiy jihatdan chiniqishi tasvirlanadi. Ushbu film voqealarida qahramonlarning hayot sinovlari orqali ularning ichki dunyosi ochib beriladi.

Tadqiqotchilar ta’kidlashicha, Aleksandr Faynberg tomonidan yozilgan ssenariylar asosida to‘rtta to‘liq metrajli badiiy film hamda yigirmaga yaqin multfilm yaratilgan. Bu esa uning kino dramaturgiyasi sohasida ham samarali faoliyat olib borganini ko‘rsatadi.

Bundan tashqari, 1999-yilda uning ssenariysi asosida “Osmondagi stadion” filmi suratga olingan. Ushbu film mashhur “Paxtakor” futbol jamoasi fojiasiga bag‘ishlangan bo‘lib, unda sportchilar xotirasiga hurmat va insoniy qadriyatlar aks ettirilgan. Shu jihatdan qaraganda, Aleksandr Faynbergning ssenaristlik faoliyati o‘zbek kinosining rivojida muhim o‘rin egallaydi. Uning kino asarlarida insonparvarlik, axloqiy mas’uliyat va jamiyat hayotiga befarq bo‘lmaslik kabi g‘oyalar ilgari suriladi. Shoir sifatidagi poetik tafakkur esa kino dramaturgiyasiga o‘ziga xos badiiy chuqurlik bag‘ishlaydi.

Xulosa qilib aytganda, Aleksandr Faynberg nafaqat iste’dodli shoir, balki o‘zbek kinematografiyasining rivojiga hissa qo‘shgan ssenarist hamdir. Uning “O‘zbekfilm” kinostudiyasidagi faoliyati kino dramaturgiyasining badiiy va g‘oyaviy jihatdan boyishiga xizmat qilgan. Faynberg ssenariylarida inson ruhiyati, axloqiy qadriyatlar va jamiyat hayotining turli qirralari chuqur yoritilgan. Shoir sifatidagi poetik tafakkur uning kino asarlarida ham o‘z aksini topib, obrazlarning ta’sirchanligini kuchaytirgan. Umuman olganda, Aleksandr Faynberg ijodi adabiyot va kino san’ati o‘rtasidagi ijodiy aloqalarni yaqqol namoyon etadi. Uning

ssenaristlik faoliyati o'zbek kinosining tarixiy taraqqiyotida muhim bosqichlardan biri sifatida baholanishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Faynberg, A. A. (1965). *Велотреки*. Ташкент: Молодая гвардия.
2. Faynberg, A. A. (1967). *Этюд*. Ташкент: Молодая гвардия.
3. Ivanov, P. (2010). *Человек и мышление в русской поэзии*. Москва: Издательство «Литература».
4. Karimov, B. (2015). *O'zbek kinosi tarixi*. Toshkent: San'at nashriyoti.
5. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi. (2020). *Aleksandr Faynberg*. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti.
6. Smirnova, L. (2015). *Русская поэзия XX века и человеческая духовность*. Москва: Наука.